

Vázlatok Szeged sajtótörténetéhez

Lengyel András: Közkatonái a tollnak

Szeged sajtótörténete – az eddigi részeredmények ellenére (Reizner János, Móra Ferenc, Péter László, Lengyel András, Baranyi Zsolt, Nacsády József, Szlukovitsné Patróczy Katalin, Szabó Ferenc, Apró Ferenc, Pásztor József) – mindmáig megíratlan. Vázlatok, töredékek s adalékok születtek már, s kéziratban elkészült a szegedi sajtó bibliográfiája is (Lisztes László), de az összefoglaló, a részletekben és az egészben egyaránt eligazító monográfia még várat magára. Nem az Lengyel András most megjelent cikkgyűjteménye sem, de az alappilléreket lerakta, melyre bizvást felépíthető az ív egésze. Ezt a jövő nemzedék bizonyára meg is teszi, de nyereség lenne, ha Lengyel András tollából születne meg, hiszen sokfelé elágazó érdeklődésének, tevékenységének egyik – nem is lényegtelen – ága Szeged múltja, közte kiemelkedően sajtótörténete. Munkájának egy részét ez teszi ki, megjelent tanulmányai is ezt bizonyítják.

A szegedi újságírás történetének tulajdonképpen alig van ismert alakja. Az íróként (sőt elsősorban íróként) ismert legnagyobbakon, egy Tömörkény Istvánon, egy Móra Ferencen, egy Juhász Gyulán kívül ma már legfeljebb négy-öt név az, akit nemcsak a kutatók kisdied csapata tart számon, de egy náluk szélesebb kör, a város múltja iránt érdeklődő lokálpatrióták lelkes csoportja is. Pedig a sajtó alaphangját, jellegét nem ők, hanem egy sor, szakmájában jártas, helyi ügyekben tájékozott, napi munkájában szorgalmas jótollú átlagújságíró teremtette meg. Ők szedték össze nap mint nap a város életének apró híreit, ők jártak utána az itt történteknek (lett légyen az gazdasági, várospolitikai vagy kulturális esemény), az ő ízlésük és felkészültségük, problémaérzékenységük rostálta meg a nyilvánosságra érdemest az érdektelentől, s az események első, még szükségképpen nyers és kiforratlan értelmezését is ők adták meg. Természetes és nélkülözhetetlen kiegészítői voltak a náluk tehetségesebb, szépírói kvalitásokkal megáldott fényesebb elméknek, tehetségeknek. Aki Szeged sajátos gondjairól, történéseiről kíván tájékozódni, az elsősorban a „névtelenek” seregének tolla alól kikerült írásokat forgathatja haszonnal. Aki valaha is belelapozott a Szegeden megjelent újságok százezernyi lapjába, tanúsíthatja igazamat.

Lengyel András név szerint is felidézi a kedves, öreg ármak (Békefi Antal, Balassa Ármn, Frank József, Pásztor József, Sz. Szigethy Vilmos, Tölgyes Gyula, Ligeti Jenő, Puskás Jenő, Magyar László, Klamár Gyula) tevékenységét, életét. Köztük feltűnően sok a zsidó származású, de ez így van a vidék sajtóorgánumainak zömében, aligha csak szegedi vonás.

A három nagy tömbre bomló tanulmányok sorában az első, és kivételesen egyetlen egy a szegedi újságírás rövid történetét mutatja be 1944-ig, minden lényeges mozzanatról, irányváltásról tájékoztatva az olvasót. Egy kis túlzással mondvá ez a majdan megszületendő szegedi újságírás monográfiájának első fejezete.

A sikerek és kudarcok tömb alá sorolta a szerző a szegedi lapalapítási kísérletekről, az újságolvasókról, a szegedi újságok átalakulásáról és megszűnéséről szóló írásait. Itt kapott helyet Moholy-Nagy László pályakezdeéséről írott dolgozata is, valamint az üzleti harcról, várospolitikáról és sajtónyilvánosságról szóló tanulmány.

A sajtó és irodalom fejezet tartalmazza a Magyar Jövendőről, a Magyar Bibliofil Szemlééről, a Széphalomról, a Szép Szóról írott cikkeit. Ezek az elsődleges sajtótörténeti nézőpontból megírt tanulmányok nem véletlenül jelentek meg a Magyar Könyvszemle hasábjain. Lényegében könnyen hozzáférhetőek, nem így a Délmagyarországban és a Szegedben napvilágot látottak.

Mindent összevetve érdemes volt kötetbe gyűjtve közzétenni Lengyel András igen bő forrásanyagra épülő „vázatait” (ő maga nevezi így), hiszen összefüggően, egyvégtében olvasva a szegedi sajtótörténet egészet átfogják. Mondhatnánk úgy is – kissé megemelve értéküket – már-már Szeged sajtótörténetét adják. A vázát mindenképpen. (Szeged, 1999)

Kőhegyi Mihály